

Přílohy

Příloha 1: Kreslený vtíp z časopisu Dikobraz (roč. IX, č. 7, 15. února 1953)

Příloha 2: Ostravská letní čítárna v parku, 1952
(Čtenář: měsíčník pro práci se čtenáři. 1952, roč. IV, č. 10)

Příloha 3: Přepis přednášky o knižních novinkách pořádané Klubem čtenářů při ostravské městské knihovně

(Archiv města Ostravy, fond Knihovna města Ostravy, 1920–1954, karton č. 7, strojopis, 5 s., bez uvedení autora)

Klub čtenářů městské veřejné knihovny v Ostravě

20. 2. 1950.

1. přednáška

pro posluchače na politických, odborových, závodních a jiných schůzích v obvodu města Ostravy.

Zájem ostravského čtenáře o knihu dobrou a nejlepší stále stoupá. Městské knihovny v Ostravě mají své prvenství v počtu výpůjček mezi velkými československými knihovnami, ale také úroveň čtenářů patří k nejlepším ústavům v republice. Jestliže v r. 1949 náležely k nejhledanějším knihám především spisy českých novodobých autorů Olbrachta, Majerové, Fučíka, Pujmanové, Glazarové a knihy sovětských spisovatelů Gorkého, Šolochova, Erenburga, Fadějeva, Tolstého, Fedina, Simonova, Polevého a jiných, pak je to důkazem, že ostravský čtenář ve většině hledá knihy, v nichž nositeli děje jsou skuteční hrdinové nového života. Pozoruhodné je zjištění, že veliké číslo výpůjček připadá na marxistická díla. Nová vydání spisů Marxe, Engelse, Lenina a Stalina nepostačují uspokojit poptávku našich čtenářů.

Pro rok 1950 bylo ohlášeno mnoho knižních novinek, z nichž upozorníme na ty, jež vyšly v posledních měsících.

Z politické literatury jsou nejvýznamnější první tři svazky Stalinových spisů. Díla, obsažená v prvním svazku, byla napsána většinou gruzinsky na počátku autorovy politické činnosti, kdy ještě Stalin nedosáhl plné vyhraněnosti marxisty-lenince. Jsou zde uveřejněny práce z let 1901–1907, z nichž některé vyšly též samostatně.

Druhý svazek obsahuje stati od r. 1907 do r. 1913, kdy byl Stalin vypovězen do vyhnanství a zahrnuje dvě období jeho revoluční činnosti – v Baku a Petrohradě. Pojednává o taktice bolševiků v první ruské revoluci, o boji bolševiků proti menševikům-likvidátorům, o udržení a upevnění ilegální revoluční marxistické strany. Dále se Stalin zabývá vedením revolučního dělnického hnutí a odborových organizací. V letech 1911–1913 byl Stalin v čele Ruského byra Ústředního výboru a řídil práci strany v Rusku k uskutečňování usnesení pražské konference strany. Jeho články jsou věnovány revolučnímu rozmachu dělnického hnutí. Do 2. svazku je také zahrnuto známé dílo Marxismus a národnostní otázka z r. 1913, v němž je vyložena teorie a programu bolševiků v národnostní otázce. Podle marxismu má národ právo na sebeurčení a může se zařadit jak sám uzná za dobré podle zásad autonomie. Národ je svrchovaný a rovnoprávný. Co to znamená pro nás Čechoslováky, zdůraznil dostatečně náš tisk v člancích při oslavách Stalinových sedmdesátin.

Třetí svazek obsahuje články, které souvisí s přípravami Velké říjnové socialistické revoluce r. 1917. Stalin a Lenin tehdy ří-

dili bolševickou stranu a dělnickou třídu v boji za dobytí státní moci. Stalin psal o volbách do městského zastupitelstva v Petrohradě, kterým odcházely demonstrace, o rozdrčení kornilovské kontrarevoluce, o bezprostředních přípravách k ozbrojenému povstání. Jiné práce 3. svazku jsou věnovány otázkám úsilí strany o to, aby ze sovětů jakožto orgánu mobilizace mas byly vytvořeny orgány povstání, orgány proletářské moci.

Náměstek předsedy vlády Zdeněk Fierlinger proslovil přednášku k profesorům právnických fakult na thema „Právo, věda a politika“. Kritikuje v ní dědictví vlády měšťáků v právním řádu a naznačuje cestu, po níž musí jít nový právní řád, který bude základem trvalého míru.

Dvacátý svazek Malé knihovny sovětské vědy přináší cennou studii „30 let sovětské psychologie“ od Těplova. Autor charakterisuje marné pokusy buržoasní vědy o vytvoření psychologie jakožto vědy o duševním životě lidí. Sovětský svaz v oboru psychologie zvolna překonával idealismus a k materialistické psychologii se učenci propracovali teprve na základě leninského filosofického dědictví v letech 1930–35. Od té doby je psychologie těsně spjata s politikou a od každého psychologa se požaduje opravdová stranická ve vědecké práci. Dnes tato věda v Rusku podává výklad, jak se vyvíjí vědomí člověka a odkrývá pravé pohnutky lidské činnosti.

Současně s touto brožurou vylo velké kolektivní dílo sedmi sovětských učenců pod názvem „Psychologie“. Je to přístupně psaná vysokoškolská učebnice a každému zájemci přinese veliký užitek. První část knihy pojednává o obecných otázkách psychologických, druhá probírá duševní procesy, to jest počítky, vnímání, představy, pamět, fantasi, myšlení, řeč, city a vůli. Další část knihy rozebírá psychologickou stránku lidské činnosti a závěrečná čtvrtá část přináší psychologii osobnosti. V knize je mnoho příkladů ze života velkých ruských osobností. Její studium nám dokonale osvětlí povahu dnešního sovětského člověka, k jehož vynikajícím rysům patří jasný rozum, pevný charakter a trpělivost. Zájmy pokrokových sovětských lidí mají vliv i na charaktery těchto lidí. Jsou plni nadšení a hrdinství. Mají ke všemu kritický vztah, důvěřují ve své síly a úspěchy. Hlavní jejich ozdobou je pravá skromnost. Jsou zde i záporné rysy. Lenin i Stalin vždy varovali před přílišnou samolibostí a chlubitostí. Kniha dále podává znamenité rady lidem, kteří nevěří ve své síly a nedoceňují své cenné stránky. Každý charakter možno převychovat, ačkoliv je to mnohdy velmi obtížné. Toto velké dílo sovětské vědy každému doporučujeme. I čtenář s odlišným světovým názorem se tu mnoho poučí.

V knihovně Rudého práva vyšla vzpomínková kniha Václava Holzknechta „Tak žil Jaroslav Ježek“. Nadaný hudební skladatel zemřel sice za války v Novém Yorku v 35 letech, ale zanechal po sobě dílo trvalé hodnoty. Skládal hudbu orchestrální, komorní, klavírní i písně. Největšího úspěchu však docílil hudbou k 21 hrám Voskovce a Wericha. Mnohé jeho taneční skladby zpopulárněly. Ježkův přítel Holzknecht poutavě vylíčil Ježkův život. Příroda Ježka macešsky připravila pro dráhu hudebníka. Měl vadný sluch i zrak. Přesto r. 1929 absolvoval mistrovskou školu pražské konzervatoře. Se svým orchestrem v Osvobozeném divadle konal divy. V lednu 1939 opustil s Werichem Prahu a osvobozenou vlast již nespátřil.

Zdeňka Nejedlého druhé vydání 5-ti svazkového díla o T. G. Masarykovi zachycuje v první knize Masarykovo mládí a dobu studií v Brně i na universitě ve Vídni a kriticky ukazuje, v čem byla

Masarykova činnost pokroková a v čem podléhala dobovým názorovým nejasnostem.

A nyní něco o novinkách prozaických. V knihovně Lidových novin vyšla znamenitá knížka „Černomořské večery“ od Františka Kubky, bývalého vyslance v Sofii. Je to osm příběhů z minulosti Bulharska, jež si vypravovali přátelé sovětského generála Ščukova ve večerní společnosti v lázeňském městě na Černém moři. Všechny příběhy jsou neobyčejně poutavé a čtenář se z nich poučí o Bulharsku a životě jeho statečného lidu. Knižka zaslouží, aby byla hodně čtena.

Román „Zlatá Praha“ ukrajinského spisovatele Olese Hončara líčí slavný postup Rudé armády ze Slovenska na Moravu a do Čech na jaře r. 1945. Dojemné je zjištění sovětského vojáka, který na svém pochodu českými zeměmi praví: taková malá zem a má takové mohutné závody. Šlachovitý je to národ, stejně jako my. Pluk dojde do Prahy, kterou zastihne již svobodnou, rozjásanou.

Konstantin Paustovskij napsal mistrovský román s ušlechtilým námětem pod názvem „Les zpívá“. Lesy učí člověka, aby pochopil krásu. V nich stojí před námi vznešená краса i mohutnost přírody. Jsou největšími zdroji inspirace a zdraví. Vyrábějí kyslík jako obrovské laboratoře. Paustovskij odsuzuje zbytečné ničení lesů v minulosti, které způsobilo značné škody ruskému hospodářství. Románem se mihne také postava slavného skladatele Čajkovského, který marně protestoval proti pustošení lesů. Závěr knihy zachycuje poválečné úsilí sovětské vlády, aby všechny škody v lesním hospodářství byly odstraněny. Této práci se účastní množství odborníků. Všichni se snaží, aby budoucím generacím předali vy-moženosti svého života a všechno, co naplňuje život smyslem a radostí.

Rakouská autorka Anna Seghersová uveřejnila svůj román „Sedmý kříž“ nejdříve časopisecky v Moskvě a knižně v Mexiku. Je to velmi dramatické líčení útěku politického vězně z koncentračního tábora v okolí Mohuče v r. 1936. Děj románu je zhuštěn do několika dnů. Sedm vězňů prchne současně, čtyři jsou chyceni, jeden se dobrovolně vrátí, jeden zemře vysílením, pouze sedmému se podaří uniknout na rýnském parníku do ciziny. Ačkoliv je zmobilizována celá tajná policie v kraji, uprchlík-komunista najde spojení se svými soudruhy, kteří mu pomohou. Knize se dočteme o nelidském zacházení s vězni v koncentračním táboře. Dějové pásmo je pře-plněno vložkami o současné situaci v Německu. V paměti čtenáře jistě zůstane židovský lékař, který uprchlíka ošetřil. Jiné postavy románu ukazují, co udělal nacismus z lidí.

Ostravského čtenáře zaujme kniha Borise Abrahamoviče Galina „Donbas“. Autor v několika příbězích vypravuje o výstavbě donské průmyslové a uhelné pánve na jihovýchod od Charkova, chlouby SSSR, kolébky stachanovského hnutí, jež byla v této válce zcela zničena Němci a jež se po osvobození rychle zotavuje zásluhou nadšeného sovětského člověka.

Min. předseda Antonín Zápotocký po úspěšné knize „Vstanou noví bojovníci“ vzpomíná ve své poslední práci „Bouřlivý rok 1905“ na mocný ohlas, jaký v českých zemích měly události ruské revoluce. V knize se setkáváme se známými postavami dělnického hnutí na počátku století a mezi nimi i s osobou tehdejšího profesora T. G. Masaryka, který vystupuje na dělnických schůzích na ochranu zájmů pracujících.

Těm, kdož rádi sledují pestré cesty velkých objevitelů přijde vhod cestopisná kniha ruského cestovatele min. století Miklucho-Maklaje „Rytíř černého plemene“, v níž se dočítáme o životě Papuánců na Nové Guineji v 50. letech min. století.

Ve stále nových vydáních vycházejí úspěšné knihy, z nichž aspoň stručně připomeneme sborník statí a projevů z r. 1936–1946 pres. Klementa Gottwalda „Deset let“, knihu slavného sovětského spisovatele Maxima Gorkého „Matka“ o typu ruského revolucionáře, román Fadějevův „Mladá garda“, v níž sovětská mládež vystupuje v roli chrabrých obránců vlasti, Borise Polevého „Příběh opravdového člověka“ a nezlomným optimismem v sílu sovětského lidu, Makarenkovu „Začínáme žít“ a lidech bezprizorných a zchátralých a o jejich začlenění do života.

130. výročí narození Bož. Němcové bylo příležitostí, aby čtenáři znovu četli nesmrtelnou „Babičku“, z povídek dalších „Dobrého člověka“, „Pohorskou vesnici“, „Karlu“, „Pana učitele“, „Chudé lidi“, „V zámku a podzámčí“ a jiné. Též pohádky největší české autorky mají svůj velký okruh mladých čtenářů. Mnoho ze života Bož. Němcové osvětlí čtenáři životopisná a kritická díla Václava Tilleho, Zd. Nejedlého, Julia Fučíka a jiných.

V měsíci únoru vzpomněli jsme též redaktora Tvorby Julia Fučíka, jehož „Reportáž psaná na oprátce“ líčí hrůzy německých žalářů. Reportáže o socialistické výstavbě SSSR „V zemi, kde zítra již znamená včera“ podávají strhující svědectví o tempu práce v továrnách, v kolchozech i na ostatních úsecích života sovětského člověka. V další knize reportáží o SSSR „V zemi milované“ najdeme celou řadu postřehů z let 1934–1936. Poslední články, z nichž mnohé vyšly ilegálně za okupace, shrnuje kniha „Milujeme svůj národ“. Nový pohled na dílo Boženy Němcové osvětluje studie „B. Němcová bojující“. Julius Fučík patří k nejhledanějším autorům v knihovnách a proto i mládež je seznamována s ukázkami jeho tvorby.

Jiráskovská akce pres. Gottwalda zdůraznila nutnost četby díla Aloise Jiráka. Souborné vydání spisů bylo zahájeno „Starými pověstmi českými“, tímto mistrovským dílem o samých počátcích života českého [*nečitelná slova*] praotci Čechovi, Krokovi a jeho dcerách, Libuši a Přemyslovi [*nečitelná slova*], co si náš lid po tisíciletí zapamatoval a vypravoval. V pověstech je zachycena slavná doba Karla IV., vznik pražského města se všemi památkami, ale i lidové hrdinové Jánošík a Kozina žijí před očima našeho čtenáře.

Dalšími svazky v řadě Jiráskova díla je obraz doby vzniku husitství a nazvaný „Mezi proudy“. Obsahem 3-dílného románu je život na dvoře krále Václava IV. se všemi intrikami vysoké i nižší šlechty i kněžstva a občanů pražských a zápas krále s mocným arcibiskupem pražským Janem z Jenštejna. Románová trilogie vyvrcholí vystoupením M. Jana Husa a vojevůdce Jana Žižky z Trocnova. Dílo toto má proto tak mocný ohlas u čtenářů, poněvadž dává za pravdu lidu proti panstvu, pravdě proti lži, právu proti násilí.

Z výčtu těchto několika knih vidíme, že čtenáři našich knihoven mohou si vybrat to, co by je nejvíce zajímalo. Všechny knihy najdou ve veřejných knihovnách a také v závodních či Gottwaldových knihovnách. Tam, kde by snad knihy byly rozpůjčeny, buďte trpěliví, na řadu se určitě dostanete.

Příloha 4: Nástěnka věnovaná československému a sovětskému průmyslu v Závodní a lidové knihovně v Ostravě-Vítkovcích pravděpodobně roku 1961
(Archiv města Ostravy, fond Knihovna města Ostravy – nezpracovaná část, po r. 1954)

Příloha 5: Výstavka Leninových spisů v knihovně v Odrách roku 1959
(Archiv města Ostravy, fond Knihovna města Ostravy – nezpracovaná část, po r. 1954)

130
VÍTKOVICKÉ ŽELEZÁRNY KLEMENTA GOTTWALDA
NÁRODNÍ PODNIK

ÚSTŘEDNÍ TECHNICKÁ KNIHOVNA A LITERÁRNÍ DOKUMENTACE
OSTRAVA 10, VÝSTAVNÍ 99

LITERÁRNÍ ZPRAVODAJ

Dejte do oběhu!

ČTĚTE A STUDUJTE, ZÍSKANÝCH ZKUŠENOSTÍ POUŽÍVEJTE
A PŘEDÁVEJTE JE DENNĚ NA SVÝCH PRACOVIŠTÍCH!

ROK : 1957 / III

ČÍSLO : 9

Příloha 6: Titulní strana Literárního zpravodaje knihovny Vítkovických železáren z roku 1957
(Archiv VÍTKOVICE, a. s.)